Věc C-821/21

Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora

Datum doručení:

24. prosince 2021

Předkládající soud:

Juzgado de Primera Instancia de Fuengirola (Španělsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

3. prosince 2021

Žalobce:

NM

Žalované:

Club La Costa (UK) PLC, pobočka ve Španělsku

CLC Resort Management LTD

Midmark 2 LTD

CLC Resort Development LTD

European Resorts & Hotels, S. L.

Předmět původního řízení

Mezinárodní příslušnost španělských soudů a právo rozhodné pro předmět sporu — Nařízení Brusel I a nařízení Řím I — Smlouva o dočasném užívání ubytovacích zařízení — Smlouvy uzavřené se spotřebiteli

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu — Článek 267 SFEU — Výklad nařízení Brusel I a Řím I — Spotřebitelské smlouvy

PRACOVNÍ DOKUMENT

Předběžné otázky

Ve vztahu k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012:

Zaprvé. Je v případě spotřebitelských smluv, na které se vztahuje čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I, *v souladu s tímto nařízením vykládat výraz „smluvní partner“ použitý v tomto ustanovení tak, že zahrnuje výhradně osobu, která smlouvu podepsala, takže nemůže zahrnovat jiné fyzické nebo právnické osoby než ty, které smlouvu skutečně podepsaly?*

Zadruhé. V případě, že má být výraz „smluvní partner“ vykládán tak, že zahrnuje pouze osobu, která smlouvu skutečně podepsala, a to v případech, kdy spotřebitel i *„smluvní partner“ mají bydliště mimo Španělsko, je v souladu s čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I výklad, že mezinárodní příslušnost španělských soudů nemůže být dána skutečností, že skupina společností, ke které patří „smluvní partner“, zahrnuje společnosti se sídlem ve Španělsku, které se nepodílely na podpisu smlouvy nebo které podepsaly jiné smlouvy než tu, ve vztahu k níž je namítána neplatnost?*

Zatřetí. V případě, že „smluvní partner“ uvedený v čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I prokáže, že má bydliště ve Spojeném království v souladu s čl. 63 odst. 2 tohoto nařízení*, je v souladu s tímto ustanovením vykládat takto zjištěné bydliště jako vymezení možnosti, kterou lze uplatnit podle čl. 18 odst. 1? A dále, je v souladu s tímto ustanovením vykládat jej tak, že nezakládá pouze „skutkovou domněnku“, ani že tato domněnka je vyvrácena, pokud „smluvní partner“ vykonává činnost mimo jurisdikci svého bydliště, ani že je povinností „smluvního partnera“ prokázat, že existuje shoda mezi jeho bydlištěm určeným podle tohoto ustanovení a místem, kde vykonává svou činnost?*

Ve vztahu k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008:

Začtvrté. Je v případě spotřebitelských smluv, na které se vztahuje nařízení Řím I, *v souladu s článkem 3 tohoto nařízení výklad, že ujednání určující rozhodné právo, která jsou obsažena ve „všeobecných podmínkách“ smlouvy podepsané stranami nebo která jsou obsažena v samostatném dokumentu, na který smlouva výslovně odkazuje a který byl spotřebiteli prokazatelně doručen, jsou platná a použitelná?*

Zapáté. Je v případě spotřebitelských smluv, na které se vztahuje nařízení Řím I, *v souladu s čl. 6 odst. 1 uvedeného nařízení výklad, že se jej může dovolávat jak spotřebitel, tak i smluvní partner?*

Zašesté. Je v případě spotřebitelských smluv, na které se vztahuje nařízení Řím I, *v souladu s čl. 6 odst. 1 uvedeného nařízení výklad, že v případě splnění podmínek má právo uvedené v tomto ustanovení v každém případě přednost před*

PRACOVNÍ DOKUMENT

právem uvedeným v čl. 6 odst. 3, i když by toto posledně uvedené právo mohlo být v konkrétním případě pro spotřebitele příznivější?

Uplatňovaná unijní judikatura a ustanovení unijního práva

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I):

Článek 7 („Zvláštní příslušnost“) bod 5).

Článek 17 („Příslušnost u spotřebitelských smluv“) odst. 1 písm. c).

Článek 18 odst. 1.

Článek 19.

Článek 24 („Výlučná příslušnost“) odst. 1 první pododstavec.

Článek 25 („Ujednání o příslušnosti“) odst. 1.

Článek 63 („Obecná ustanovení“) odst. 1 a 2.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I):

Článek 3 („Volba práva“) odst. 1.

Článek 4 („Rozhodné právo při neexistenci volby práva“) odst. 1 a 4.

Článek 6 („Spotřebitelské smlouvy“).

Článek 10 („Souhlas stran a materiální platnost“) odst. 1.

Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii (Úř. věst. 2019, C 384, s. 1).

Článek 66 písm. a); čl. 67 odst. 1 písm. a) a článek 126.

Smlouva o fungování Evropské unie. Článek 81.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. prosince 1970, Handelsgesellschaft, věc 11/70.

PRACOVNÍ DOKUMENT

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (královské legislativní nařízení č. 1/2007 ze dne 16. listopadu 2007, kterým se schvaluje konsolidované znění obecného zákona o ochraně spotřebitele).

Článek 67. „Pravidla mezinárodního práva soukromého“.

Ley 4/2012, de 6 de julio, de contratos de aprovechamiento por turno de bienes de uso turístico (zákon č. 4/2012 ze dne 6. července 2012 o smlouvách o dočasném užívání ubytovacího zařízení).

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

1 Pan NM, britský státní příslušník s bydlištěm ve Spojeném království Velké Británie (UK), uzavřel dne 6. října 2018 ve Španělsku smlouvu o dočasném užívání ubytovacího zařízení, na kterou se vztahuje zákon č. 4/2012 ze dne 6. července 2012. Manželka pana NM, rovněž britské státní příslušnosti a s bydlištěm ve Spojeném království, se smlouvy rovněž účastnila, stejně jako subjekt Club La Costa (UK) PLC prostřednictvím své pobočky ve Španělsku, britské společnosti se sídlem ve Spojeném království, která řídí její obchodní aktivity ve Španělsku a dalších zemí, včetně Spojeného království.

2 Výše uvedená smlouva obsahuje následující ujednání (ujednání „S“): „*Tato smlouva bude vykládána v souladu s anglickým právem a bude podléhat výlučné jurisdikci anglických soudů. Strany této smlouvy neodvolatelně souhlasí s doručováním poštou na adresy uvedené na poslední straně nebo jiným způsobem povoleným zákony Anglie a Walesu*.“

3 Pan NM podal u předkládajícího soudu žalobu na neplatnost výše uvedené smlouvy a žádost o vrácení zaplacených částek. Žaloba směřuje, kromě smluvního partnera, Club La Costa (UK) PLC, proti čtyřem dalším společnostem, z nichž tři jsou rovněž britské společnosti a čtvrtá je španělská společnost (European Resorts & Hotels, S. L.). Tyto poslední čtyři žalované společnosti se nepodílely na uzavření smlouvy, která je předmětem původního řízení, ale na jiných smlouvách, kterých se Club La Costa (UK) PLC neúčastnila.

4 V původním řízení je třeba vyřešit spornou otázku, zda jsou španělské soudy příslušné k projednání takového nároku, jako je nárok dotčený v původním řízení. Stejně tak je třeba určit rozhodné právo, neboť podle španělského procesního práva platí, že pokud je rozhodné cizí právo, musí strana, která se ho dovolává, prokázat existenci a obsah tohoto práva. Španělské právo rovněž stanoví režim přípustnosti důkazů cizího práva v souladu se zásadami relevance a užitečnosti.

PRACOVNÍ DOKUMENT

Základní argumenty účastníků původního řízení

5 Na žádost předkládajícího soudu, aby se vyjádřili k opodstatněnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce k Soudnímu dvoru Evropské unie, žalobce uvedl, že nesouhlasí s podáním této žádosti, zatímco žalované společnosti s podáním žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce souhlasily.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

6 Je nesporné, že příslušná ustanovení unijního práva pro určení příslušnosti jsou obsažena v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 (dále jen „nařízení Brusel I“), jakož i v Dohodě o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii, podle níž se ustanovení nařízení Brusel I použijí ve Spojeném království pokud jde o soudní řízení zahájená před koncem přechodného období, které skončilo dne 31. prosince 2020 (čl. 67 odst. 1 písm. a) a článek 126 dohody).

7 Je rovněž nesporné, že relevantní ustanovení unijního práva pro určení použitelného pravidla jsou obsažena v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 (Řím I), jakož i v Dohodě o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii, podle níž se ustanovení nařízení Řím I použijí ve Spojeném království, pokud jde o smlouvy uzavřené před koncem přechodného období, které skončilo dne 31. prosince 2020 (čl. 66 písm. a) a článek 126 dohody).

8 Výklad výše uvedených ustanovení zastávaný dosud španělskými soudy, zejména Audiencia Provincial de Málaga (soud prvního stupně v Malaze, Španělsko), se však rozcházel a měnil, což mělo za následek, že ve sporech se stejným předmětem, v nichž šlo o rozhodnutí o mezinárodní příslušnosti soudu k projednání žalob na neplatnost smlouvy a následného nároku na zaplacení, byla v některých případech příslušnost španělských soudů potvrzena a v jiných případech byla odmítnuta.

Výklad nařízení č. 1215/2012 (Brusel I)

9 Na úvod je třeba uvést, že judikatura bez jakýchkoli pochybností připustila, že smlouva dotčená ve věci v původním řízení se netýká věcných práv k nemovitostem ani nepředstavuje nájemní smlouvu, takže se neuplatní zvláštní příslušnost stanovená v čl. 24 bodě 1 nařízení Brusel I, podle níž mají pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí, výlučnou příslušnost soudy členského státu, v němž se nemovitost nachází, a to bez ohledu na bydliště stran.

10 Na druhou stranu se také připouští, že smlouva, která je předmětem sporu, patří do kategorie *spotřebitelské smlouvy* podle čl. 17 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I, na

PRACOVNÍ DOKUMENT

které se vztahuje pravidlo pro určení soudu stanovené v čl. 18 odst. 1, podle něhož „*[s]potřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, v němž má tento smluvní partner bydliště, nebo, bez ohledu na bydliště druhé strany, u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel*“. Přednost před tímto soudem by mohl mít pouze soud stanovený výslovnou dohodou o příslušnosti, pokud je taková dohoda v souladu s článkem 19 nařízení Brusel I uzavřena *po vzniku sporu*.

11 V tomto bodě vzniká výkladový spor v otázce určení bydliště *smluvního partnera*, na které odkazuje čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I.

12 Touto otázkou se zabývá článek 62 nařízení Brusel I, neboť ve svém odstavci 1 stanoví, že pro posouzení toho, zda má strana řízení bydliště v členském státě, u jehož soudů byl podán návrh, použije soud své právo, a ve svém odstavci 2, že *[n]emá-li strana řízení bydliště v členském státě, u jehož soudů byl návrh podán, použije soud pro posouzení toho, zda má strana řízení bydliště v jiném členském státě, právo tohoto členského státu*. Pokud je však *smluvním partnerem* právnická osoba, článek 63 téhož nařízení označuje jako místo bydliště a) *sídlo*; b) *ústředí* nebo c) *hlavní provozovnu*. Konkrétně pro účely Spojeného království (UK) *se „sídlem“ rozumí* registered office *nebo tam, kde takové sídlo neexistuje, místo vzniku společnosti místo založení* („place of incorporation“) *nebo tam, kde takové místo neexistuje, místo, podle jehož práva byly společnost, jiná právnická osoba nebo sdružení fyzických nebo právnických osob založeny („*formation*“)* (odstavec 2 výše uvedeného článku 63).

13 Na základě výše uvedeného španělská judikatura stanovila, že možnost, kterou spotřebiteli poskytuje čl. 18 odst. 1 nařízení Brusel I, neumožňuje spotřebiteli, aby si zvolil územní příslušnost soudu podle svého uvážení bez ohledu na bydliště právnické osoby, jak je vymezeno v tomto pravidle. Stále se totiž jedná o bydliště *smluvního partnera* ve smlouvě a nikoli o bydliště jiné osoby, která není stranou smlouvy, a toto bydliště je definováno výše uvedeným článkem 63 nařízení Brusel I, s konkrétní úpravou pro Spojené království. Na základě tohoto výkladu, pokud spotřebitel nemá bydliště ve Španělsku, je mezinárodní příslušnost španělských soudů odmítnuta, a to zaprvé v případech, kdy jediné žalované právnické osoby mají sídlo ve Spojeném království; zadruhé v případech, kdy jsou spolu s právnickými osobami, které uzavřely smlouvu — *smluvní partner* — a které mají sídlo ve Spojeném království, žalovány subjekty se sídlem ve Španělsku, které, ačkoli patří do stejné skupiny společností, se na smlouvě nepodílejí, a zatřetí v případech, kdy jsou spolu s právnickými osobami, které uzavřely smlouvu a které mají sídlo ve Spojeném království, žalovány subjekty se sídlem ve Španělsku, které uzavřely jiné doplňkové smlouvy než smlouvu, která je předmětem žaloby na neplatnost.

14 Zcela odlišný výklad nebere v úvahu osobu *smluvního partnera* a jeho bydliště, jak je definováno v článku 63 nařízení Brusel I. Tento výklad uvádí, že toto ustanovení zakládá skutkovou domněnku, takže *smluvní partner* musí prokázat, že jeho sídlo odpovídá jeho provozovně, neboť v opačném případě a pokud je

PRACOVNÍ DOKUMENT

prokázáno, že podnikatelská skupina, k níž tento smluvní partner patří, vykonává činnost ve Španělsku, je mezinárodní příslušnost španělských soudů odůvodněna v souladu s tímto výkladem výše uvedeného čl. 18 odst. 1 a článku 63 nařízení Brusel I.

15 Podle předkládajícího soudu není tento výklad v souladu se smyslem a účelem nařízení Brusel I, neboť jde nad rámec toho, že umožňuje spotřebiteli použít vlastní soudní příslušnost namísto bydliště žalovaného, a to v rozsahu, v němž je spotřebiteli umožněno určit bydliště žalovaného mimo právní pojem, čímž dochází k určitému druhu *forum shopping*.

Výklad nařízení č. 593/2008 (Řím I)

16 Pokud by odpověď SDEU na předběžnou otázku určila, že španělské soudy jsou příslušné k projednání této věci, bylo by ještě nutné určit, podle jakého pravidla by měla být posuzována platnost nebo neplatnost smlouvy.

17 Již bylo uvedeno, že judikatura připouští, že pravidlem pro určení práva rozhodného pro smlouvu dotčenou ve věci v původním řízení je vzhledem k datu uzavření smlouvy nařízení Řím I a příslušná ustanovení výše uvedené dohody o vystoupení Spojeného království z Evropské unie. Výklad ustanovení uvedeného nařízení se však v judikatuře liší.

18 Článek 3 odst. 1 nařízení Řím I uvádí, že *smlouva se řídí právem, které si strany zvolí*. Kromě toho se použijí různá kritéria článku 4, která jsou doplněna závěrečným ustanovením odstavce 4 tohoto článku, které odkazuje na *právo země, s níž je smlouva nejúžeji spojena*. Společně s těmito obecnými ustanoveními stanoví nařízení ve svém článku 6 nadepsaném „Spotřebitelské smlouvy“ zvláštní pravidla zejména pro spotřebitelské smlouvy. Režim stanovený pro tuto kategorii smluv je následující: Strany si mohou zvolit rozhodné právo za předpokladu, že tato volba nepovede ke ztrátě ochrany poskytované ustanoveními právního řádu, od nichž se nelze smluvně odchýlit, a to podle pravidla použitelného podpůrně na spotřebitelské smlouvy (čl. 6 odst. 2). Pokud spotřebitel volbu neučiní nebo pokud volbu učiněnou ve smlouvě nelze zohlednit, použije se na spotřebitelské smlouvy právo země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště, pokud smluvní partner (obchodník) splňuje alternativně jednu z těchto dvou podmínek: a) provozuje svou činnost v zemi, kde má spotřebitel své obvyklé bydliště, nebo b) se taková činnost na tuto zemi nebo na několik zemí včetně této země zaměřuje (čl. 6 odst. 1). Pouze v případě neexistence výše uvedených kritérií a jako doplňkové pravidlo druhého stupně se použijí obecná kritéria stanovená v článcích 3 a 4 (čl. 6 odst. 3).

19 Je nesporné, že na smlouvu, která je předmětem tohoto řízení, se vztahuje článek 6, což zřejmě vede k závěru, že v projednávané věci je rozhodným právem právo Spojeného království.

20 Podle odlišného judikaturního výkladu ve sporech týkajících se stejných smluv, jako je smlouva v tomto řízení, se však anglické právo nepoužije. Podle takového

PRACOVNÍ DOKUMENT

výkladu by ustanovení o použitelnosti anglického práva nebylo platné, protože se nejedná o dohodu svobodně sjednanou mezi stranami, ale uloženou druhou smluvním partnerem jako obecná podmínka smlouvy. Současně se podle stejného výkladu ustanovení čl. 6 odst. 1 nařízení Řím I nemůže dovolávat smluvní partner, ale pouze spotřebitel, takže pokud se spotřebitel této ochrany nedovolá, musí se nutně použít ustanovení čl. 6 odst. 3 nařízení, které odkazuje na články 3 a 4 tohoto nařízení.

21 Na rozdíl od výše uvedeného výkladu je však třeba zdůraznit, že především nařízení Řím I ani judikatura SDEU v oblasti ochrany spotřebitele nebrání začlenění ustanovení, která výslovně odkazují na určitou jurisdikci, do všeobecných smluvních podmínek, pokud jsou tato ustanovení obsažena ve smlouvě podepsané stranami nebo je na ně odkazováno nepřímo, ale jasným způsobem. Zadruhé nelze tvrdit, že ustanovení výše uvedeného čl. 6 odst. 1 se může dovolávat pouze spotřebitel. Nařízení Řím I žádné takové omezení nestanoví. Spíše se zdá, že jde o apriorní a abstraktní pojetí, podle něhož by mělo být španělské právo, protože je příznivější, použito přednostně před právem anglickým. Tento výklad se opírá také o ustanovení článku 67 španělského zákona o ochraně spotřebitele v oblasti mezinárodního práva soukromého, které upravuje uplatňování cizího práva na spotřebitele.

22 V tomto ohledu judikatura SDEU stanovila, že právní pojmy začleněné do unijních právních předpisů jsou autonomními pojmy unijního práva, které musí být vykládány na základě zásad samotného unijního práva, avšak nikdy na základě vnitrostátních zásad, pojmů nebo pravidel (rozsudek ze dne 17. prosince 1970, Handelsgesellschaft, 11/70).

23 Výše popsané rozdíly ve výkladu odůvodňují potřebu vyjasnit význam použitelných ustanovení nařízení Brusel I a nařízení Řím I, a to ve smyslu uvedeném v položených předběžných otázkách.

PRACOVNÍ DOKUMENT